

ੴ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ

7

ਕਰਉ ਜਤਨ ਜੇ ਹੋਇ ਮਿਹਰਵਾਨਾ ॥

‘ਬੰਸੀ’

ਕਰਉ ਜਤਨ ਜੇ ਹੋਇ ਮਿਹਰਵਾਨਾ ॥

ਕਰਉ ਜਤਨ ਜੇ ਹੋਇ ਮਿਹਰਵਾਨਾ ॥

(ਪੰਨਾ-ਪੰਦੂ)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਇਸ ਪੰਗਤੀ ਦੇ ਦੋ ਪੱਖ ਹਨ : —

1. 'ਕਰਉ ਜਤਨ' ਅਤੇ
2. 'ਹੋਇ ਮਿਹਰਵਾਨਾ'

'ਕਰਉ ਜਤਨ' ਦੇ ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਭਾਵ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਸੂਰਜ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਵਾਨ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਧੁੱਪ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਆਦਿ ਤੋਂ ਹੀ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ 'ਪ੍ਰਕਾਸ਼' : —

ਇਲਾਹੀ ਦਾਤ ਹੈ
ਅਮਿਤ ਹੈ
ਅਥਾਹ ਹੈ
ਇਕਸਾਰ ਹੈ
ਸਦੀਵੀ ਹੈ
ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ ਹੈ
ਨਿੱਘ ਸਰੂਪ ਹੈ
ਸੁਖਦਾਈ ਹੈ
ਜੀਵਨ ਦਾਤਾ ਹੈ
ਸ਼ਕਤੀ ਦਾਤਾ ਹੈ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਰੂਪ ਹੈ
ਹਨੇਰ ਖੰਡਨ ਹੈ

ਵਿਤਕਰਾ ਰਹਿਤ ਹੈ
ਨਿਰਮਲ ਹੈ
ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਹੈ ।

ਇਸ ਪੁੱਪ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲਈ ਅਸੀਂ ਕੋਈ :

ਸੋਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ
ਵਿਉਂਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ
ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ
ਘਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਘਾਲੀ
ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ।

ਜਦ ਕਦੀ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪੁੱਪ ਦੀ ਇਲਾਹੀ ਦਾਤ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ
'ਪੁੱਪ' ਜਾਂ ਪੁੱਪ ਦੇ ਸੋਮੇ 'ਸੁਰਜ' ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਜਦ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵਜਾ ਨਾਲ 'ਪੁੱਪ' ਤੋਂ ਓਹਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ 'ਪੁੱਪ' ਦੇ
ਸੁਖਦਾਈ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ । ਜਦ ਫੇਰ ਪੁੱਪ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ
ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਫੇਰ 'ਪੁੱਪ' ਦਾ ਸੁਖਦਾਈ ਨਿੱਘ ਅਤੇ ਚਾਨਣ ਮਾਣਦੇ ਹਾਂ ।

ਹਨੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੁੱਪ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ
ਹੀ ਸਾਡਾ 'ਜਤਨ' ਹੈ ।

ਜਦ ਅਸੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਅਥਵਾ 'ਯਾਦ' ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦੈਵੀ ਦਾਤਾਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਦਾਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ
ਅਸੀਂ ਅਲੋਕਿਕ ਇਲਾਹੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਅਤੇ ਰਸ ਦਾ ਰੰਗ ਮਾਣਦੇ ਹਾਂ ।

ਐਨ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜਦ ਸਾਡਾ ਮਨ ਆਪਣੇ ਸੋਮੇ 'ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ' ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ
ਕੇ 'ਭੁੱਲ' ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇਲਾਹੀ ਦਾਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ
ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮਾਇਕੀ ਭਰਮ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਕਾਰਣ ਦੁੱਖ-ਕਲੇਸ਼ ਭੋਗਦੇ ਹਾਂ ।

ਪਰਮੇਸਰ ਤੇ ਭੁਲਿਆਂ ਵਿਆਪਨਿ ਸਭੇ ਰੋਗ ॥

ਵੇਮੁਖ ਹੋਏ ਰਾਮ ਤੇ ਲਗਨਿ ਜਨਮ ਵਿਜੋਗ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੫)

ਜਿਸ ਨੋ ਬਿਸਰੈ ਪੁਰਖੁ ਬਿਧਾਤਾ ॥

ਜਲਤਾ ਫਿਰੈ ਰਹੈ ਨਿਤ ਤਾਤਾ ॥

ਅਕਿਰਤਘਣੈ ਕਉ ਰਖੈ ਨ ਕੋਈ ਨਰਕ ਘੋਰ ਮਹਿ ਪਾਵਣਾ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੦੮੯)

ਜਾ ਕਉ ਬਿਸਰੈ ਰਾਮ ਨਾਮ ਤਾਹੂ ਕਉ ਪੀਰ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੧੨)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਰਸ ਮਾਣਨਾ' ਯਾ ਇਸ ਤੋਂ 'ਵਾਂਝੇ ਰਹਿਣਾ', ਸਾਡੇ ਮੁੱਢਲੇ 'ਜਤਨ' ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹੋ ਕਿ 'ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ' ਹੀ ਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ 'ਗੁਪਤ ਕੁੰਜੀ' ਹੈ। ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ 'ਯਾਦ' ਅਥਵਾ 'ਸਿਮਰਨ' ਹੀ 'ਨਾਮ' ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਮਈ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੀਆਂ ਇਲਾਹੀ ਦਾਤਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰੇ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਕੁੰਜੀ ਹੈ।

ਮਨ ਪਿਆਰਿਆ ਜੀਉ ਮਿਤ੍ਰਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪਤ ਪਰਗਾਸੋ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੯)

ਜਿਸੁ ਸਿਮਰਤ ਸਗਲਾ ਦੁਖੁ ਜਾਇ ॥

ਸਰਬ ਸੂਖੁ ਵਸਹਿ ਮਨਿ ਆਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੧੪੮)

ਚੀਤਿ ਆਵੈ ਤਾਂ ਸਹਜ ਘਰੁ ਪਾਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੧੪੯)

ਪਰ ਇਥੇ ਇਕ ਅਤਿ ਛੁੰਘੀ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਘੁੰਡੀ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਹਉਮੈ ਅਧੀਨ ਤੈ-ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਧਾਰਮਿਕ ਕਰਮ-ਕਿਆ ਜਾਂ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਸਾਡੇ :—

ਯਤਨ ਹਨ	—	ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ
ਸਾਧਨ ਹਨ	—	ਪੂਰਨਤਾ ਨਹੀਂ
ਯਾਤਰਾ ਹੈ	—	ਮੰਜ਼ਿਲ ਨਹੀਂ
ਗਿਆਨ ਹੈ	—	ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ
ਘਾਲਣਾ ਹੈ	—	ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਹੀਂ
ਪੌੜੀ ਹੈ	—	ਸਿਖਰ ਨਹੀਂ
ਕਲਾਸਾਂ ਹਨ	—	ਡਿਗਰੀ ਨਹੀਂ
ਕਿਆ ਹੈ	—	ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ
ਛਲ੍ਹ ਹੈ	—	ਰਸ ਨਹੀਂ
ਛੁੱਲ੍ਹ ਹੈ	—	ਮਹਿਕ ਨਹੀਂ
ਬਲਬ ਹੈ	—	ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਹੀਂ।

ਦਾਤੈ ਦਾਤਿ ਰਖੀ ਹਥਿ ਅਪਣੈ ਜਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਸੁ ਦੇਈ ॥ (ਪੰਨਾ-੬੦੪)

ਇਹੁ ਪਿਰਮ ਪਿਆਲਾ ਖਸਮ ਕਾ ਜੈ ਭਾਵੈ ਤੈ ਦੇਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੬੪੨)

ਪਰ ਅਸੀਂ ਅਪਣੀ ਹਉਮੈ ਅਧੀਨ ਮਾਇਕੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇਤਨੇ ਚੁੰਧਿਆਏ ਹੋਏ ਹਾਂ ਕਿ ਫਲ ਦਾਤਾ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਉੱਕਾ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹਉਂ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ‘ਜਤਨਾ’ ਨੂੰ ਹੀ ‘ਫਲ’ ਸਮਝੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ।

ਜਿਚਰੂ ਇਹੁ ਮਨੁ ਲਹਰੀ ਵਿਚਿ ਹੈ ਹਉਮੈ ਬਹੁਤੁ ਅਹੰਕਾਰੁ ॥

ਸਬਦੈ ਸਾਡੇ ਨ ਆਵਈ ਨਾਮਿ ਨ ਲਗੈ ਪਿਆਰੁ ॥

ਸੇਵਾ ਥਾਇ ਨ ਪਵਈ ਤਿਸ ਕੀ ਖਪਿ ਖਪਿ ਹੋਇ ਖੁਆਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੨੪੨)

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਫਲ ਆਤਮਿਕ ਦਾਤ ਹੈ, ਜੋ ਪੁਰੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਹਉਂਧਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਦਖਲ ਅਥਵਾ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਗੁਰਪੁਸਾਦਿ (Grace) ਹੈ।

ਜੋਰੁ ਨ ਮੰਗਣਿ ਦੇਣਿ ਨ ਜੋਰੁ ॥

(ਪੰਨਾ-੭)

ਤੁਧੁ ਵਿਣੁ ਸਿਧੀ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਈਆ ॥

ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ ਨਾਹੀ ਠਾਕਿ ਰਹਾਈਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੮)

ਦੇਵਣ ਵਾਲੇ ਕੈ ਹਥਿ ਦਾਤਿ ਹੈ ਗਰੁ ਦੁਆਰੈ ਪਾਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੩੩)

ਜਦ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੇ ਘਰ ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ, ਖੁਸ਼ਗਾਲੀ, ਵਿੱਦਿਆ, ਵਿਆਹ, ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਸੌਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਉਸ ਲਈ 'ਸ਼ੁਭ-ਇਛਾਵਾਂ' ਤੇ ਅਸੀਂਸ਼ਾਂ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਾਂ ਬੱਚੇ ਲਈ ਦੁੱਧ ਵਾਲੀ ਬੋਤਲ (feeding bottle) ਤੇ ਪੋਤੜੇ (napkins) ਆਦਿ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਦੇ ਨਿੰਮਣ (conception) ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦੀ ਸੌਚ ਜਾਂ ਫਿਕਰ ਮਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ 'ਉਪਜ' ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵ ਦੇ 'ਉਪਜਣ' ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵ ਦੀ 'ਭਲਾਈ' ਲਈ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਗੋਤਰੇ ਹੀ ਆਰੰਭ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਲਿਖਿਆ ਨਾਲ' (in laid) ਵਾਲਾ 'ਹੁਕਮ' ਜੀਵ ਦੇ ਜਨਮ, ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਤੇ ਭਲਾਈ ਲਈ (creation, development and sustenance) ਸੰਪੂਰਨ, ਅਭੁੱਲ ਤੇ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਿਨਿ ਤੁੰ ਸਾਜਿ ਸਵਾਰਿ ਸੀਗਾਰਿਆ ॥

ਗਰਭ ਅਗਨਿ ਮਹਿ ਜਿਨਹਿ ਉਬਾਰਿਆ ॥

ਬਾਰ ਬਿਵਸਥਾ ਤੁਝਹਿ ਪਿਆਰੈ ਦੂਧ ॥
 ਭਰਿ ਜੋਬਨ ਭੋਜਨ ਸੁਖ ਸੂਧ ॥
 ਬਿਰਧਿ ਭਇਆ ਉਪਰਿ ਸਾਕ ਸੈਨ ॥
 ਮੁਖਿ ਅਪਿਆਉ ਬੈਠ ਕਉ ਦੈਨ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੯੯)

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਬੁਟੇ ਦੇ ਬੀਜ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਉਪਜਣ, ਪ੍ਰਫੌਲਿਤ ਤੇ ਲੈ ਹੋਣ ਦਾ
 ਮੁਕੰਮਲ 'ਹੁਕਮ' — ਉਸ ਦੇ ਅੰਤਰ ਹੀ 'ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਇਹ 'ਲਿਖਿਆ ਨਾਲ', ਵਾਲਾ 'ਹੁਕਮ' ਜੀਵ ਦੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਭੁਸ਼ਹਾਲੀ
 ਲਈ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਸਦੇ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਲਈ ਭੀ ਸਹਾਇਕ ਹੈ ਤੇ
 ਜੀਵ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਪਣੇ 'ਨਿਜ ਘਰ' ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ
 ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਇਸ 'ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਹੁਕਮ' ਨੂੰ ਬੁੱਝ ਕੇ ਇਸ ਦੀ 'ਰਜ਼ਾ' ਵਿਚ ਚੱਲਣਾ ਸਿੱਖ
 ਲਵੇ ।

ਜੇਕਰ 'ਜੀਵ' ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਦੁੱਖ-ਕਲੇਸ਼ ਭੋਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਏਹੀ ਹੈ
 ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਲਾਹੀ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ 'ਭੁੱਲ' ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ 'ਨਾਲ
 ਲਿਖੇ' 'ਹੁਕਮ' ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਆਪਣੀ 'ਹਉ' ਦੇ ਆਸਰੇ ਆਪਣੀ
 ਸਿਆਣਪ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਹੀ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਚਲਦਾ ਹੈ ।

ਆਪਣੈ ਭਾਣੈ ਜੋ ਚਲੈ ਭਾਈ ਵਿਛੁੜਿ ਚੋਟਾ ਖਾਵੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੦੧)

ਆਪਣੈ ਭਾਣੈ ਕਹੁ ਕਿਨਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ

ਅੰਧਾ ਅੰਧੁ ਕਮਾਈ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੨੮੭)

ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 'ਲਿਖਿਆ ਨਾਲ' ਵਾਲਾ 'ਹੁਕਮ' ਹਰ ਜੀਵ
 ਲਈ —

ਜੀਵਨ ਸੇਧ ਹੈ
 ਨਿਜੀ ਧਰਮ ਹੈ
 ਮੁਕੰਮਲ ਇਲਾਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ
 ਲੋਕ ਸੁਖੀਆ ਹੈ
 ਪ੍ਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲਾ ਹੈ
 ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਬੀਜ ਹੈ
 ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਉਪਜਿਆ ਹੈ
 ਓਤ ਪੋਤ ਸਮਾਇਆ ਹੈ

ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰ ਹੈ
 ਬਾਹਰਲੇ ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ
 ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ
 ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪਕੜ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ
 ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ
 ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਹੈ
 ਅਖੁੱਝ ਹੈ
 ਅਪਾਰ ਹੈ
 ਅਭੁੱਲ ਹੈ ।

ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਰੀ ਬਨਸਪਤੀ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ, ‘ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਹੁਕਮ’ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਇਕ ਬੁਟਾ ਉੱਗਦਾ, ਵੱਧਦਾ, ਛੁੱਲਦਾ ਤੇ ਫਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ, ਪੱਤਿਆਂ ਅਤੇ ਫਲਾਂ ਦੇ ਕੱਦ, ਰੰਗ, ਸੁਆਦ ਤੇ ਉਮਰ ਵਿਚ ਭਿੰਨਤਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਨਸਪਤੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਸੀਮਿਤ ਬੁੱਧੀ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਜਾਂ ਉਕਤੀਆਂ-ਜੁਗਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤ ਸਕਦੇ । ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ‘ਹੁਕਮ’ ਵਿਚ ਸਹਿਜੇ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣੇ ਹੀ (unconsciously) ਵਿਚਰਦੇ ਤੇ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ।

ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ‘ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਰਜ਼ਾ’ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਅਡੋਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕੇਂਦਰ ‘ਪਰਮੇਸਰ’ ਵੱਲ ਸਰਕਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਪੰਧ ਮੁਕਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਤਰੱਕੀ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ (spontaneous evolution of souls)। ਇਹੋ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ ਮੁਖੀ ‘ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਨਿੱਜੀ ਧਰਮ’ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੇ ਧਰਮ ਜਾਂ ਮਜ਼ਹਬ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ । ਇਹ ਜੂਨਾਂ ‘ਹੁਕਮ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ’ ਅਨੁਸਾਰ ਇਲਾਹੀ, ਅਦਿਸ਼ਟ, ਅਟੱਲ, ਅਭੁੱਲ, ਆਪੋ-ਆਪਣਾ ‘ਨਿੱਜੀ ਧਰਮ’ ਅਣਜਾਣੇ (unconsciously) ਹੀ ਕਮਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ।

ਇਹ ਜੂਨਾਂ, ਨਾ ਹਿੰਦੂ, ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਨਾ ਈਸਾਈ ਅਤੇ ਨਾ ਮੂਸਾਈ ਹਨ। ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਕਰਤੇ ਦੇ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪੋ-ਆਪਣਾ ‘ਨਿੱਜੀ ਧਰਮ’ ਅਥਵਾ ‘ਹੁਕਮ’ ਅਡੋਲ ਹੀ ਕਮਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ।

ਇਨਸਾਨ ਅਪਣੀ ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ ਦੁਆਰਾ ‘ਮਨਸੇਹਣੀ’ ਮਾਇਆ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹ ਅਤੇ ਕਿਸ਼ਮਿਆਂ ਦੇ ਰੰਗ-ਰਸ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਗਲਤਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕਰਤੇ ‘ਪਰਮੇ ਸਰ’ ਤੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ‘ਹੁਕਮ’ ਨੂੰ ਉੱਕਾ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ ।

‘ਹੁਕਮ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ’ ਦੀ ਬਜਾਏ ‘ਜੀਵ’ ਅਪਣੀ ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ ਤੇ ‘ਮਾਨਸਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ’ ਦੀ ਗਲਤ ਅਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਇਹ ਜੀਵ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ‘ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ’ (Law of Karma) ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਕੀਤਾ ਆਪ ਭੁਗਤਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਦੋਸ਼ ‘ਰੱਬ’ ਜਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਤੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰਸਾਤਲ ਵੱਲ ਭੁਜ਼ਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੇ ‘ਪਰਮੇਸ਼ਰ’ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੁਖਦਾਈ ‘ਨਾਲ ਲਿਖੇ’ ‘ਹੁਕਮ’ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਤੇ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ‘ਵਿਛੁੱਝਿ ਚੋਟਾ ਖਾਵੈ’ ਵਾਲੀ ਦੁਰਗਤੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਇਸੇ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਜੂਨੀ ਨੂੰ ਹੀ —

1. ਆਤਮਿਕ ‘ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ’ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਲਾਉਣ ਲਈ,
2. ‘ਹੁਕਮ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ’ ਦਾ ਸਥਕ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ,
3. ਮੁੜ ਇਲਾਹੀ ‘ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ’ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਤੇ ਸੁਖਦਾਈ ਗੋਦ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਨ ਲਈ, ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ, ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਧਰਮ ਅਥਵਾ ਮਜ਼ਹਬ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਦਿ ਤੋਂ ਹੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਗੁਰੂ, ਅਵਤਾਰ, ਸਾਧ, ਸੰਤ, ਮਹਾਂਪੁਰਖ, ਗੁਰਮੁਖ-ਪਿਆਰੇ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਚਲਾਏ ਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ‘ਧਾਰਮਿਕ ਜੀਵਨ’ ਦੀ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ । ਇਹ ਸਾਰੀ ਇਲਾਹੀ ਖੇਲ (Divine Scheme) ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ, ਅਪਣੀ ‘ਅੰਸ਼’ ‘ਜੀਵਾਂ’ ਲਈ ਸ਼ੁਭ ਭਾਵਨਾ ਤੇ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੀ ਹੈ ।

ਅੰਧ ਕੂਪ ਤੇ ਕਾਢਨਹਾਰਾ ॥
ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਹੋਵਤ ਨਿਸਤਾਰਾ ॥

ਸਾਧ ਰੂਪ ਅਪਨਾ ਤਨੁ ਧਾਰਿਆ ॥

ਮਹਾ ਅਗਨਿ ਤੇ ਆਪਿ ਉਬਾਰਿਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੦੦੫)

ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਬਾਹਰਲਾ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਵਾਲਾ ਧਰਮ ਬਾਹਰੋਂ ਮਨ, ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੁਆਰਾ ਹੀ —

ਸਿੱਖਿਆ—ਸਿਖਾਇਆ

ਸਮਝਿਆ—ਸਮਝਾਇਆ

ਪੜ੍ਹਿਆ—ਪੜਾਇਆ

ਧਾਰਿਆ

ਕਮਾਇਆ ਅਤੇ

ਘਾਲਿਆ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ 'ਸੀਮਾ' ਤਾਈਂ ਹੀ ਪੁਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਉਪਰਲੇ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਸਿਰਫ 'ਕਰਉ ਜਤਨ' ਤਾਈਂ ਸੀਮਤ ਹਨ ।

ਹੁਣ ਆਪਾਂ 'ਹੋਇ ਮਿਹਰਵਾਨਾ' ਦੀ ਬਾਬਤ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ ।

'ਹੋਇ ਮਿਹਰਵਾਨਾ' ਅਥਵਾ 'ਕਰਮ-ਬੰਡ' ਦੀ ਖੇਲ ਨਿਗਾਲੀ ਹੈ — ਜੋ ਕਿ ਨਿਰੋਲ ਇਲਾਹੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼, ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ, ਨਦਰ ਕਰਮ (Divine Grace) ਹੈ ।

ਉੱਪਰ ਦਸਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਦੇ ਨਿੰਮਣ (conception) ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਭਲਾਈ, ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਤੇ ਪ੍ਰਹੱਲਤਾ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਸੋਚਾਂ-ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਵਿਉਂਤਾਂ, ਅਗੇਤਰੇ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ 'ਅੰਸ਼' ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸਾਡੀ 'ਇਲਾਹੀ ਮਾਤਾ' ਅਥਵਾ 'ਪਰਮੇਸ਼ਰ' ਨੇ ਜਦ ਇਹ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਵਿਚ 'ਕਵਾਉ' ਦੁਆਰਾ ਗਚਿਆ, ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ, ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਤੇ ਪ੍ਰਹੱਲਤਾ ਲਈ ਪੂਰਨ, ਮੁਕੰਮਲ, ਅਭੁੱਲ ਤੇ ਸਦੀਵੀ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ।

ਇਹੋ ਜਿਹੋ ਸੁਖਦਾਈ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ‘ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ’ ਵਿਚ ਸਿਵਾਏ ਇਨਸਾਨੀ ਜੂਨ ਦੇ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਅਣਜਾਣੇ, ਅਭੋਲ, ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ ਹੀ ਵਿਚਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ।

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਇਨਸਾਨੀ ਜੂਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ‘ਸਰ੍ਵਪ’ (Own image) ਵਿਚ ਘੜਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੈ ਚਿੰਤਨ (freedom of thoughts) ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ ਤੇ ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ (profound intelligence) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ।

‘ਹਉਮੈ ਵੇੜਿਆ’ ਇਨਸਾਨ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਮਨਮੋਹਣੇ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਡਮੁੱਲੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ‘ਸਵੈ ਚਿੰਤਨ’ ਤੇ ‘ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ’ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਲਤ ਤੇ ਉਲਟ ਵਰਤੋਂ (mis-use) ਕਰਕੇ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸੁਖਦਾਈ ਹੁਕਮ ਤੇ ‘ਨਿੱਘੀ ਗੋਦ’ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਾਂਝੇ ਰਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ “ਆਪਣੇ ਭਾਣੇ ਜੋ ਚਲੈ ਭਾਈ ਵਿਛੜਿ ਚੋਟਾ ਖਾਵੈ” ਅਨੁਸਾਰ ਦੁੱਖ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਜਦ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੱਚਾ ਗਵਾਚ ਜਾਏ ਤਾਂ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਬੱਚੇ ਲਈ ਮੋਹ-ਮਮਤਾ ਵਿੱਚ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਤੜਪਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਰੇਡੀਓ (radio) ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਬਹਦ ਦੇਵੇ ਯਾ ਲੱਭ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਕਰਗਾਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਕੋਈ ‘ਜੀਵ’ ਮਾਇਆ ਦੇ ਭਰਮ ਕਾਰਣ, ਆਪਣੇ ਕਰਤਾ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਨੂੰ ‘ਭੁੱਲ’ ਕੇ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ‘ਸਦ ਬਖਸਿੰਦ ਸਦਾ ਮਿਹਰਵਾਨਾ’ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ (prodigal sons) ਲਈ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਐਸੇ ਬੇਅੰਤ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਗਵਾਚੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਇਕੀ ‘ਭਉਜਲ ਬਿਖਮ ਅਸਗਾਹੁ’ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਮੁੜ ਅਪਣੇ ‘ਨਿਜ ਘਰ’ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਨ ਲਈ ਸਮੌਂ-ਸਮੌਂ ਸਿਰ, ਗੁਰੂ, ਅਵਤਾਰ, ਸਾਧ, ਸੰਤ, ਹਰਿਜਨ, ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਜੱਗ ਵਿਚ ਭੇਜੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੌਂ-ਸਮੌਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਧਰਮ, ਮਜ਼ਹਬ ਚਲਾਏ ਅਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ, ਸਾਡੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਛੱਡ ਗਏ ।

ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੇ ਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੂਰਾ

ਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਉਪਕਾਰੀਆ ਜੀਉ ॥

(ਪੰਨਾ-੯੬)

ਤੁਮ ਘਰਿ ਆਵਹੁ ਮੇਰੇ ਮੀਤ ॥
ਤੁਮਰੇ ਦੋਖੀ ਹਰਿ ਆਪਿ ਨਿਵਾਰੇ ਅਪਦਾ ਭਈ ਬਿਤੀਤ ॥ (ਪੰਨਾ-੬੭੮)

ਜਗਤੁ ਉਧਾਰਨ ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਦਰਸਨੁ ਪੇਖਤ ਰਹੇ ਅਘਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੩੨੩)

ਜਗਤੁ ਉਧਾਰਨ ਸਾਧ ਪ੍ਰਭ ਤਿਨੁ ਲਾਗਹੁ ਪਾਲ ॥ (ਪੰਨਾ-੮੧੧)

ਜੇਕਰ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ 'ਜੀਵ' ਅਥਵਾ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਖਦਾਈ ਆਤਮਿਕ
'ਨਿਜਘਰ' ਵੱਲ ਰੁਖ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਹਾਇਕ ਗੁਰਮੁਖ
ਪਿਆਰੇ ਉੱਤੇ ਭੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਧੂੜਿ ਮੰਗੈ ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖ ਕੀ
ਜੋ ਆਪਿ ਜਪੈ ਅਵਰਹ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ ॥ (ਪੰਨਾ-੩੦੯)

ਹਉ ਸਦਕੇ ਤਿਨੁਂ ਗੁਰਸਿਖਾਂ
ਗੁਰ ਸਿਖ ਦੇ ਗੁਰਸਿਖ ਮਿਲਾਇਆ । (ਵਾ. ਭਾ. ਗੁ. ੧੨/੯)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਲਈ 10 ਜਾਮੇ ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ
ਅਤੇ ਅਪਣੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸਾਨੂੰ 'ਗੁਰਬਾਣੀ' ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ । ਇਹ ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ
ਦਾ ਪਾਠ, ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਕਥਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ
ਅਥਵਾ ਬੇਮੁਖ ਹੋਏ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਹਿਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼ (grace)
ਹੈ । ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ (scientific) ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਇਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਦਾਤ
ਰੇਡੀਓ (radio), ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ (T.V.), ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡਰ (tape recorder) ਅਤੇ ਸਪੀਕਰ
(speaker) ਦੁਆਰਾ ਘਰ ਬੈਠਿਆਂ, ਤੁਰਦਿਆਂ-ਫਿਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਸੁੱਤਿਆਂ ਵੀ ਸਹਿਜੇ
ਹੀ ਢੰਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਪਰ, ਬਾਵਜੂਦ ਇੰਨੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਇਲਾਹੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪੁਰਾ
ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੇ ਬਲਕਿ ਅਣਗਹਿਲੀ, ਅਗਿਆਨਤਾ ਅਥਵਾ ਮਾਇਕੀ ਭਰਮ ਵਿਚ
ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ (mis-use) ਕਰਦੇ ਹਨ । ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਹੋਰ ਭੀ ਨਿੱਘਰਦਾ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਾਰਥ ਜਾਂ ਧਰਮ ਵੱਲ ਰੁਚੀ ਜਾਂ ਸਾਡਾ
ਯਤਨ (approach) —

ਗਲਤ (misguided)

ਓਪਰਾ (superfluous)

ਅਪੂਰਨ (imperfect)

ਹੈ ।

ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਰਮਾਰਥ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਨੁਕਸ-ਛਿੱਲ-ਦੋਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਕਰਹੁ ਜਤਨ' ਦੀ ਕਮਾਈ ਯਾ ਘਾਲਣਾ ਵਿਚ ਹੀ 'ਕਮੀ' ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਤਾਂ, ਪੁੱਧ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਦ ਬਖਸਿੰਦ, ਸਦਾ ਮਿਹਰਵਾਨ, ਅਭੁੱਲ, ਅਮਿਤ, ਸਦੀਵੀ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਇਆਲ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੨੫)

ਸਾਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਸਦ ਮਿਹਰਵਾਣ ॥ (ਪੰਨਾ-੬੧੯)

ਸਦ ਬਖਸਿੰਦੁ ਸਦਾ ਮਿਹਰਵਾਨਾ ਸਭਨਾ ਦੇਇ ਅਧਾਰੀ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੧੩)

ਗੁਰੁ ਦਇਆਲੁ ਸਦਾ ਬਖਸਿੰਦਾ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੦੨੪)

ਨਾਨਕ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਦਹੂੰ ਕਿਨੈ ਕੋਟਿ ਮਧੇ ਜਾਤੇ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੨੨੮)

ਸਾਡਾ 'ਜਤਨ' ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਪੁਰਨ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨੀ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ' ਯਾ 'ਚਰਨ-ਸ਼ਰਣ' ਜਾਣਾ ਹੈ ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੀ ਅਪਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਬੇਅੰਤ ਤੇ ਅਮਿੱਤ ਇਲਾਹੀ ਦਾਤਾਂ ਦੀ ਝੜੀ ਸਦਾ ਹੀ ਲਾਈ ਰਖਦੇ ਹਨ ।

ਇਸਿ ਇਸਿ ਵਰਸੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਾ ॥

ਮਨੁ ਪੀਵੈ ਸੁਨਿ ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰਾ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੦੨)

ਤੂੰ ਸਚਾ ਦਾਤਾਰੁ ਨਿਤ ਦੇਵਹਿ ਚੜਹਿ ਸਵਾਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੫੦)

ਅਣਮੰਗਿਆ ਦਾਨੁ ਦੀਜੈ ਦਾਤੇ

ਤੇਰੀ ਭਗਤਿ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰਾ ॥ (ਪੰਨਾ-੪੩੨)

ਤੂੰ ਦਾਤਾ ਦਇਆਲੁ ਸਭੈ ਸਿਰਿ

ਅਹਿਨਿਸਿ ਦਾਤਿ ਸਮਾਰਿ ਕਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੦੧੩)

ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਸਦਾ ਹੈ ਦਾਤਾ ਜੋ ਇਛੈ ਸੋ ਫਲੁ ਪਾਏ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੩੩੩)

ਪ੍ਰੀਤ-ਪ੍ਰੇਮ-ਪਿਆਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ 'ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਰੂਪ' ਹੈ । ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 'ਧੁੱਪ' ਸੂਰਜ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਰੂਪ ਹੈ । ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ 'ਅਤਿ ਪ੍ਰੀਤਮ', 'ਪ੍ਰੇਮ ਪੁਰਖ', 'ਪ੍ਰਿਆ' ਆਦਿ ਲਫਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਅਤਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਮਨ ਮੋਹਨਾ

ਘਟ ਸੋਹਨਾ ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰਾ ਰਾਮ ॥

(ਪੰਨਾ-੫੪੨)

ਪ੍ਰਿਆ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਿਆਰੋ ਮੋਰੋ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੦੯)

ਮੂਸਨ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਰੰਮ ਕੈ ਗਨਉ ਏਕ ਕਰਿ ਕਰਮ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੬੪)

ਇਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ 'ਜੀਵ' ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਹਾਂ ਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਇਲਾਹੀ ਪ੍ਰੀਤ, ਪ੍ਰੇਮ, ਪਿਆਰ ਦੀ 'ਚਿਣਗ' ਜਾਂ 'ਕਿਰਨ' ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੈ।

ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਰਾਮ ਕੀ ਅੰਸੁ ॥

(ਪੰਨਾ-੮੨੧)

ਪ੍ਰੇਮ-ਪਿਆਰ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਅਥਵਾ ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਪੁਰਨਤਾ (fulfilment) ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਏਸੇ ਲਈ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਥਵਾ ਪਿਆਰ ਦੀ ਪੁਰਨਤਾ ਲਈ ਇਹ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਰਚੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਅਪਣੇ ਇਲਾਹੀ ਪਿਆਰ ਦੀ 'ਚਿਣਗ' ਜਾਂ 'ਕਣੀ' ਰੱਖੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਅਪਣੀ ਅੰਸ਼-ਜੀਵਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰ ਸਕੇ ਤੇ ਉਸਦੀ 'ਅੰਸ਼' ਆਪਣੀ 'ਇਲਾਹੀ ਮਾਂ' ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਪਿਆਰ ਦਾ ਜਵਾਬ (response) ਦੇ ਸਕੇ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਲਾਹੀ ਪ੍ਰੀਤ, ਪ੍ਰੇਮ, ਪਿਆਰ ਦੀ ਪੁਰਨਤਾ ਨੂੰ ਛੋਹ ਸਕੇ ।

ਇਹੋ ਪਿਆਰ ਦੀ ਦੈਵੀ ਖਿੱਚ (Cosmic attraction) ਹੀ ਇਲਾਹੀ ਪ੍ਰੀਤ, ਪ੍ਰੇਮ, ਪਿਆਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਾਇਨਾਤ ਦਾ ਜ਼ੱਗਾ-ਜ਼ੱਗਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਆਪਣੀ 'ਇਲਾਹੀ ਮਾਂ' ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਪਿਆਰ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਜੋਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਵੱਲ, ਕਿਸੇ ਸੁਖਮ, ਸਹਿਜ, ਅਦਿਸ਼ਟ, ਅਭੁੱਲ 'ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਰ' (Divine pull) ਨਾਲ ਅਵੱਸ਼ ਤੇ ਸਹਿਜੇ ਖਿੱਚੀਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ 'ਬੱਸੀ' ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਇਲਾਹੀ ਰਵਾਨਗੀ ਵਿਚ ਚਲਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਇਸੇ ਇਲਾਹੀ ਖਿੱਚ (Divine pull) ਦੀ 'ਪ੍ਰੀਤ ਤਾਰ' ਨੂੰ ਹੀ 'ਨਾਮ' ਜਾਂ 'ਸਬਦ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ 'ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ', 'ਸਹਿਜ ਚਾਲ' ਨੂੰ ਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਇਨਾਤ ਦੇ ਜ਼ਰੋ-ਜ਼ਰੋ ਵਿਚ ਜੀਵਨ-ਰੈਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਦੀਵੀ ਵਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਕਾਇਨਾਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ-ਦਾਇਮ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ 'ਪ੍ਰੀਤ ਤਾਰ', 'ਪ੍ਰੇਮ-ਛੋਹ' ਯਾ ਨਾਮ ਦੀ 'ਪ੍ਰੇਮ-ਟੁੰਬਣੀ' ਹੀ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਥਵਾ ਹੋਇ ਮਿਹਰਵਾਨਾ (grace) ਹੈ।

ਪਰ ਸਾਡਾ ਹਉਮੈ ਵੇੜਿਆ ਮਨ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਉਕਤੀਆਂ, ਜੁਗਤੀਆਂ, ਸਿਆਣਪਾਂ ਆਦਿ ਘੱਟ-ਘੱਟ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਤੇ 'ਲਿਖਿਆ ਨਾਲ' ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਇਲਾਹੀ 'ਪ੍ਰੀਤ-ਤਾਰ' ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਲਾਹੀ-ਮਾਂ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਗੋਦ ਤੇ ਪਿਆਰ, ਸੁਖ ਅਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਤਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਲਬ (bulb) ਬੁਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਠੋਕਰਾਂ ਖਾਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ 'ਸੂਰਤ' ਦੀ ਤਾਰ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ 'ਨਾਮ', 'ਹੁਕਮ' ਜਾਂ ਜੀਵਨ-ਰੈਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਉੱਤੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਛਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ 'ਹਉਮੈ' ਦੇ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਵਿਚ ਠੋਕਰਾਂ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਦੁੱਖ-ਕਲੇਸ਼ ਭੋਗਦੇ ਹਾਂ।

ਜਿਵੇਂ 'ਸੂਰਜ' ਦੀ 'ਧੁੱਪ' ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਭੋਰੇ ਜਾਂ ਕੰਦਰਾਂ (caves) ਵਿਚ ਲੁਕ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਧੁੱਪ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋ ਕੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਭੋਗਦੇ ਹਾਂ।

ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਮੁੜ ਆਪਣੀ ਇਲਾਹੀ 'ਮਾਂ' ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਗੋਦ ਦਾ ਪਿਆਰ ਮਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਹੋ ਕੇ 'ਸਬਦ-ਸੂਰਤਿ' ਦੀ ਤਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ', 'ਨਾਮ' ਜਾਂ 'ਜੀਵਨ-ਰੈਂ' ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹੋ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਭਰਮ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ 'ਹਉਮੈ' ਦੀ 'ਹਨੇਰ ਕੋਠੜੀ' ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ, 'ਨਾਮ-ਰੂਪੀ' ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਜਾਂ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਆਪ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ‘ਮਾਇਆ’ ਵੱਲ ਪਿੱਠ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦਾ ਰੁਖ
‘ਇਲਾਹੀ-ਸੁਰਜ’ ਅਥਵਾ ‘ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ’ ਵੱਲ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਥਵਾ ਬੇਮੁਖ ਹੋਏ
ਮਨ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਸਨਮੁਖ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ । ਇਸੇ ਨੂੰ ‘ਚਰਨ-ਸਰਣ ਜਾਣਾ’
ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਸਰਣਿ ਗਹੀਜੈ ਮਾਨਿ ਲੀਜੈ ਕਰੇ ਸੋ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ ॥ (ਪੰਨਾ-੪੫੭)

ਨਾਨਕੁ ਪਇਅੰਪੈ ਚਰਨ ਜੰਪੈ ਪਾਵਨ ਪਤਿਤ ਪੁਨੀਤ ਨਾਕ ਨਿਰੰਜਨਾ ॥੧੨॥

ਓਟ ਗਹੀ ਗੋਪਾਲ ਦਇਆਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧੇ ॥ (ਪੰਨਾ-84੬)

ਹੋਵੈ ਤ ਸਨਮੁਖ ਸਿਖ ਕੋਈ ਜੀਅਹੁ ਰਹੈ ਗੁਰ ਨਾਲੇ ॥

ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਹਿਰਦੈ ਧਿਆਏ ਅੰਤਰ ਆਤਮੈ ਸਮਾਲੇ ॥

ਆਪ ଛାଡ଼ି ସଦା ରହେ ପରଣୈ ଗର ବିନୁ ଅଵସ୍ତା ନ ଜାଣୈ କୋଟେ ॥

ਕਰੈ ਨਾਨਕ ਸਣਹੁ ਸੰਤਹੁ ਸੋ ਸਿਖ ਸਨਮਖੁ ਹੋਏ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੧੯)

ਚਰਨ ਸਰਨ ਗੁਰ ਏਕ ਪੈਡਾ ਜਾਇ ਚਲ

ਸਤਿ ਗੁਰ ਕੋਟਿ ਪੈਂਡਾ ਆਗੇ ਹੋਇ ਲੇਤ ਹੈਂ । (ਕ. ਭਾ. ਗ. ੧੧੧)

ਇਹੋ ਸਾਡੇ ਲਈ 'ਕਰਹ ਜਤਨ' ਹੈ ।

ਅਸੀਂ ਪਲ-ਪਲ, ਦਿਨਸ-ਰਾਤ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਰੁਝੇਵਾਂ ਯਾ 'ਜਤਨ' ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਦੀ ਗ੍ਰਾਲਾਮੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਮਾਇਆ ਕਾਰਣਿ ਸਦ ਹੀ ਝੁਰੈ ॥

ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਕਬਹਿ ਨ ਉਸਤਤਿ ਕਰੈ ॥ (ਪੰਨਾ-੮੯੩)

ਮਾਇਆ ਕਾਰਣਿ ਕਰੈ ਉਪਾਉ ॥

ਕਬਹਿ ਨ ਘਾਲੈ ਸੀਧਾ ਪਾਉ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੧੫੧)

ਮਾਇਆ ਕਾਰਨਿ ਸਮ ਅਤਿ ਕਰੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੫੨)

ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਪਰਮਾਰਥ ਵਲ ਰੁਚੀ ਰਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਧਰਮ ਲਈ ਕੋਈ 'ਜਤਨ' ਯਾਉਂਦਮਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

ਵਿਰਲੇ ਕੋਈ ਪਾਈਅਨਿ- ਜਿਨ੍ਹਾ ਪਿਆਰੇ ਨੇਹ ॥

(ਪੰਨਾ-੯੬੬)

ਬਿਖਿਆ ਕਾ ਸਭੁ ਧੰਧੁ ਪਸਾਰੁ ॥

ਵਿਰਲੈ ਕੀਨੋ ਨਾਮ ਅਧਾਰੁ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੧੪੫)

ਗੁਰਮਤਿ ਚਲਦੇ ਵਿਰਲੇ ਬੰਦੇ ।

(ਵਾ. ਭਾ. ਗੁ. ੨੮/੨੦)

ਧਾਰਮਿਕ ਰੁਚੀ ਵਾਲੇ ਜੋ ਉਦਮ ਯਾ ਜਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਭੀ ਓਪਰੇ ਜਿਹੇ,
ਅਧੂਰੇ, ਗਲਤ, ਫੌਕੇ ਅਥਵਾ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਹੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਕਰਮ ਧਰਮ ਸਭਿ ਬੰਧਨਾ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਸਨਬੰਧੁ ॥

(ਪੰਨਾ-੫੫੧)

ਕਰਮ ਧਰਮ ਪਾਖੰਡ ਜੋ ਦੀਸਹਿ

ਤਿਨ ਜਮੁ ਜਾਗਾਤੀ ਲੂਟੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੪੨)

ਕਰਮ ਧਰਮ ਲਖ ਜੋਗ ਭੋਗ ਲਖ ਪਾਠ ਪੜਾਈ ।

ਆਪੁ ਗਣਾਇ ਵਿਗੁਚਣਾ ਓਹੁ ਥਾਇ ਨ ਪਾਈ । (ਵਾ. ਭਾ. ਗੁ. ੨੨/੧੮)

ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਅਥਵਾ ‘ਜਤਨ’ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ,
ਬੁੱਝਣਾ ਅਤੇ ਕਮਾਉਣਾ ਹੀ ਹੈ ।

‘ਹੋਇ ਮਿਹਰਵਾਨਾ’ ਅਥਵਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਤਾਂ ਸਹਿਜੇ ਅਤੇ ਅਵੱਸ਼ ਹੀ
ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇਗੀ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਦੀ ਧੁੱਪ ।

‘ਕਰਉ ਜਤਨ’ ਦੀ ਕਮਾਈ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਉਂ ਸਾਡੀ ਅਗਵਾਈ,
ਪੇਗਨਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ :—

ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ ॥

ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੨)

ਭਾਈ ਰੇ ਰਾਮੁ ਕਹਹੁ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ॥

ਹਰਿ ਜਸੁ ਵਖਰੁ ਲੈ ਚਲਹੁ ਸਹੁ ਦੇਖੈ ਪਤੀਆਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੨)

ਮੇਰੇ ਮਨ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ ॥

ਕਰਿ ਸੰਗਤਿ ਨਿਤ ਸਾਧ ਕੀ ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੪੨)

ਤਜਹੁ ਸਿਆਨਪ ਸੁਰਿ ਜਨਹੁ ਸਿਮਰਹੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਾਇ ॥

ਏਕ ਆਸ ਹਰਿ ਮਨਿ ਰਖਹੁ

ਨਾਨਕ ਦੁਖੁ ਭਰਮੁ ਭਉ ਜਾਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੮੧)

- ਸਾਜਨ ਸੰਤ ਕਰਹੁ ਇਹੁ ਕਾਮੁ ॥
ਆਨ ਤਿਆਗਿ ਜਪਹੁ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੯੦)
- ਯਾਹੂ ਜਤਨ ਕਰਿ ਹੋਤ ਛੁਟਾਰਾ ॥
ਊਆਹੂ ਜਤਨ ਸਾਧ ਸੰਗਾਰਾ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੫੯)
- ਊਦਮੁ ਕਰਹੁ ਵਡਭਾਗੀਹੋ ਸਿਮਰਹੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਾਇ ॥
ਨਾਨਕ ਜਿਸੁ ਸਿਮਰਤ ਸਭ ਸੁਖ ਹੋਵਹਿ
ਦੂਖੁ ਦਰਦੁ ਭੁਜ ਜਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੪੫੯)
- ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥ (ਪੰਨਾ-੬੪੨)
- ਕਰਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਸਿਮਰੁ ਮਾਂਧੋ ਹੋਹਿ ਪਤਿਤ ਪੁਨੀਤ ॥ (ਪੰਨਾ-੬੩੧)
- ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਉ ਗੁਰਿ ਇਹ ਮਤਿ ਦੀਨੀ
ਜਪਿ ਹਰਿ ਭਵਜਲੁ ਤਰਨਾ ॥ (ਪੰਨਾ-੬੨੦)
- ਜਨ ਨਾਨਕ ਅਨਦਿਨੁ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ ਹਰਿ ਸੰਤਹੁ
ਇਹੁ ਛੁਟਣੁ ਕਾ ਸਾਚਾ ਭਰਵਾਸਾ ॥ (ਪੰਨਾ-੮੬੦)
- ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ ਰੇ ਪਾਨੀ ਤਬ ਹੀ ਨਿਹਚੈ ਤਰਨਾ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੩੪੯)

ਏਸੇ ਕਲਮ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰੁ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ 132 ਲੇਖ (13 ਕਿਤਾਬਾਂ) ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਤਰਜਮਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਲੇਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਕਮਾਈ ਦੇ ਅੱਠ ਦਿਨਾਂ ਜਪ-ਤਪ ਸਮਾਗਮ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ, ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ ਵਿਖੇ ਮਾਰਚ, ਸਤੰਬਰ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ (20-30) ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਹਰ ਸਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ 15-15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ, ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ, ਬੁਢਲਾਡਾ-ਸੁਨਾਮ, ਬਰਾਸਤਾ (ਵਾਇਆ) ਜਖੇਪਲ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਤੇ ਹੈ। ਚਾਹੇਵਾਨ ਸੱਜਣ ਇਹ ਲੇਖ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ :-

Website : www.brahmbungadodra.org
E-mail : info@brahmbungadodra.org

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 073074-55097, 01652-255097, 099149-55098

❖ ਸ਼ਾਖਾ ❖

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ (ਦੋਦੜਾ)

ਦੱਖਣੀ ਬਾਈ ਪਾਸ, ਦੋਰਾਹਾ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬ

ਫੋਨ : 073074-55098, 01628-258697, 099149-55098

❖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ❖

ਸੈਕ੍ਰੇਟਰੀ, ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ ਟ੍ਰਸਟ (ਰਜਿ.)

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 073074-55096